

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, την 1η Απριλίου 2015, με την εξής σύνθεση: Νικόλαος Αγγελάρας, Πρόεδρος, Φλωρεντία Καλδή, Ιωάννης Σαρμάς, Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Σωτηρία Ντούνη, Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη και Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Γεωργία Μαραγκού, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ελένη Λυκεσά, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Σταμάτιος Πουλής (εισηγητής), Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Χριστίνα Ρασσιά, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Αγγελική Μαυρουδή, Βασιλική Σοφianού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου και Βασιλική Προβίδη, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Μιχαήλ Ζυμής.

Για να αποφανθεί οριστικά, σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ.5 του Συντάγματος, επί του παραπεμφθέντος στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου από το ΙΙΙ Τμήμα αυτού, με την 606/2015 απόφασή του, ζητήματος της συνταγματικότητας ή μη των διατάξεων του άρθρου 66 παρ. 4, όπως ισχύει, του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), το οποίο ανέκυψε στο πλαίσιο εκδίκασης της από 19-9-2013 έφεσης του Δ. Κ. του ...,

κατοίκου ... (οδός), ο οποίος παραστάθηκε μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου Αλέξανδρο Στρίμπερη (Α.Μ./Δ.Σ.Α 16630),

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του εκκαλούντος στην ένδικη υπόθεση, ο οποίος δια προφορικής αναπτύξεως των απόψεών του ζήτησε να κριθούν αντισυνταγματικές οι υπό κρίση διατάξεις,

Τον Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για το Ελληνικό Δημόσιο και τον νομίμως παραστάντα στη δίκη, κατ' άρθρ.1 του ν. 2479/1997, Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο οποίος δια προφορικής αναπτύξεως των απόψεών του ζήτησε να κριθούν συνταγματικές οι διατάξεις και,

Τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε να κριθούν συνταγματικές οι επίμαχες διατάξεις, καθόσον η προβλεπόμενη από τις διατάξεις αυτές δυνατότητα της διοικήσεως να ανακαλεί οποτεδήποτε τις εκδοθείσες από αυτήν παράνομες διοικητικές πράξεις, ακόμη και αν αυτές είναι ευμενείς για το διοικούμενο, δεν έρχεται σε αντίθεση με τη συνταγματική αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υποθέσεως, εκτός από τον Πρόεδρο Νικόλαο Αγγελάρα και την Αντιπρόεδρο Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη που αποχώρησαν από την υπηρεσία λόγω ορίου ηλικίας, πλην όμως εγκύρως λαμβάνεται η απόφαση του Δικαστηρίου κατά την παρούσα διάσκεψη κατά την ομόφωνη γνώμη των Δικαστών χωρίς την παρουσία τους, σύμφωνα με τα άρθρα 11 παρ. 2 του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981. Η Αντιπρόεδρος και ήδη Πρόεδρος Ανδρονίκη Θεοτοκάτου και οι Σύμβουλοι Ελένη Λυκεσά, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη και Βασιλική Προβίδη απουσίασαν λόγω κωλύματος.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο,

Αποφάσισε τα εξής:

I. Το ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την 606/2015 απόφασή του, δικάζοντας την από 19-9-2013 έφεση του Δ. Κ. του ..., ήχθη σε κρίση περί αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του άρθρου 66 παρ. 4 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), όπως αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 2 παρ. 3 του ν. 4151/2013. Με τις διατάξεις αυτές καθιερώνεται η απρόθεσμη τροποποίηση και ανάκληση των συνταξιοδοτικών πράξεων από τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης που τις εξέδωσε, ύστερα από επανεκτίμηση των ιδίων πραγματικών δεδομένων που είχαν τεθεί υπόψιν της συνταξιοδοτικής διοίκησης κατά την έκδοσή τους, χωρίς ταυτοχρόνως επίκληση λόγων δημοσίου συμφέροντος. Κατά την κρίση του

Τμήματος η ρύθμιση αυτή είναι αντίθετη με τη συνταγματική αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Κατόπιν της παραδοχής αυτής το Τμήμα, σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ.5 του Συντάγματος, παρέπεμψε παραδεκτώς το αναφυνέν ζήτημα στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου για να αποφανθεί οριστικά επ' αυτού (περί του παραδεκτού της παραπομπής από Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην Ολομέλεια ζητήματος περί συνταγματικότητας των εφαρμοστέων διατάξεων, βλ. Ολομ. Ελ. Συν. 2820/2011, όπου και μειοψηφία).

II. Το άρθρο 66 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007 – εφεξής Συνταξιοδοτικός Κώδικας) ρυθμίζει τα της αμφισβητήσεως της νομιμότητας των πράξεων κανονισμού συντάξεων τόσο εξωδίκως, ήτοι στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής διοίκησης, όσο και δικαστικώς, ήτοι με την καθίδρυση ενδίκων βοηθημάτων που ασκούνται ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου (Ελεγκτικό Συνέδριο). Όσον αφορά στον έλεγχο στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής διοίκησης, το άρθρο 66 στην αρχική του μορφή όριζε ότι κατά της πράξεως κανονισμού συντάξεως, που εκδίδεται από τον Τμηματάρχη της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Οικονομικών, ασκείται ένσταση (ενδικοφανής προσφυγή ενώπιον Επιτροπής) από τον έχοντα έννομο συμφέρον εντός έτους από της κοινοποιήσεως ή από τον οικείο Διευθυντή. Ο τελευταίος ασκούσε την ένσταση είτε πριν από την εκτέλεση της πράξης είτε, χωρίς περιορισμό από προθεσμία, για τους ακόλουθους λόγους: α) η πράξη στηρίζεται σε ψευδείς καταθέσεις ή πλαστά δικαιολογητικά και τα περιστατικά αυτά προκύπτουν από αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή βούλευμα, β) κατά την

έκδοση της πράξεως εμφίλοχώρησε πλάνη περί τα πράγματα και γ) δεν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την έκδοση της πράξεως. Όσον αφορά δε στη δικαστική αμφισβήτηση της πράξεως, προβλέπετο η συντρέχουσα δυνατότητα ασκήσεως εφέσεως, εντός έτους, ενώπιον του αρμοδίου Τμήματος από τον Υπουργό Οικονομικών, από τον έχοντα έννομο συμφέρον τρίτο και από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Στη συνέχεια, με το άρθρο 6 του ν. 4002/2011 προβλέφθηκε ότι κατά της πράξης κανονισμού συντάξεως, που πλέον εκδίδεται από τον οικείο Διευθυντή, ασκείται ένσταση είτε από τον έχοντα έννομο συμφέρον εντός έξι μηνών από της κοινοποιήσεως είτε από το Διευθυντή Δειγματοληπτικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομικών “για εσφαλμένη εφαρμογή συνταξιοδοτικών διατάξεων”, χωρίς να ορίζεται ως προς τον τελευταίο προθεσμία. Εισήχθη δε, επιπροσθέτως, μια σημαντική καινοτομία-αλλαγή στη διαδικασία εκδόσεως των συνταξιοδοτικών πράξεων. Ενώ παγίως, κατά το μέχρι τότε (2011) ισχύον νομοθετικό καθεστώς, οι όποιες μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών πράξεων στο πλαίσιο της διοίκησης διενεργούντο, κατόπιν ασκήσεως ενστάσεως, μόνο από ιεραρχικά ανώτερο όργανο (ΕΕΠΚΣ), προβλέπεται πλέον, για πρώτη φορά, ότι το εκδόναν την πράξη όργανο μπορεί να τη διορθώσει (ακριβέστερα- ανακαλέσει) αυτεπαγγέλτως “χωρίς περιορισμό από προθεσμία” αν συντρέχουν οι προαναφερθέντες τρεις λόγοι (πλαστά-ψευδή δικαιολογητικά, πλάνη περί τα πράγματα, πλάνη περί το δίκαιο) (πρβλ. Πρακτικά 2ης Ειδικής Συν. Ολομ. Ελ. Συν. της 28ης Μαρτίου 2012). Τέλος, με το ήδη ισχύον άρθρο 2 του ν. 4151/2013 επήλθαν οι ακόλουθες τροποποιήσεις: α) καταργήθηκε η Επιτροπή

Ελέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, η οποία αποφαινέτο επί των ενδικοφανών προσφυγών - ενστάσεων, β) καταργήθηκε το ενδοδιοικητικό στάδιο της ένστασης και πλέον όποιος αμφισβητεί τη νομιμότητα της πράξεως κανονισμού ασκεί έφεση ενώπιον του αρμοδίου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και γ) η προθεσμία για την άσκηση εφέσεως ορίζεται για μεν τον έχοντα έννομο συμφέρον, τον Υπουργό Οικονομικών και τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο σε εξήντα ημέρες, για δε τον Διευθυντή Δειγματοληπτικών Ελέγχων του Υπουργείου Οικονομικών δεν τίθεται περιορισμός προθεσμίας, δύναται δε ο τελευταίος να ασκήσει έφεση, εφόσον συντρέχει ένας εκ των κατωτέρω λόγων: α) εσφαλμένη εφαρμογή συνταξιοδοτικών διατάξεων, β) ψευδείς καταθέσεις ή πλαστά δικαιολογητικά και τα περιστατικά αυτά να προκύπτουν από αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή βούλευμα, γ) πλάνη περί τα πράγματα και δ) πλάνη περί το δίκαιο. Όσον αφορά δε στο εκδόσαν την πράξη όργανο προβλέπεται ότι δύναται αφενός μεν να διορθώσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του διοικουμένου, τυπικό ή ουσιαστικό στοιχείο της πράξεως, αφετέρου δε να ανακαλέσει, χωρίς περιορισμό από προθεσμία, την πράξη, εφόσον συντρέχει μία εκ των κατωτέρω προϋποθέσεων: α) κανονίσθηκε σύνταξη χωρίς τις νόμιμες προϋποθέσεις, β) η πράξη στηρίζεται σε ψευδείς καταθέσεις ή πλαστά δικαιολογητικά και τα περιστατικά αυτά προκύπτουν από αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή βούλευμα και γ) κατά την έκδοση της πράξεως εμφιλοχώρησε πλάνη περί τα πράγματα (πρβλ. Πρακτικά 2ης Ειδικής Συν. Ολομ. Ελ. Συν. της 27ης Φεβρουαρίου 2013).

III. Το παραπέμπαν Τμήμα ήχθη σε αντισυνταγματικότητα ως προς τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 66 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (άρθρο 2 παρ. 3 του ν. 4151/2013), κρίνοντας ότι η σχετική ρύθμιση, με την οποία επιτρέπεται η απρόθεσμη διόρθωση ή ανάκληση της πράξεως κανονισμού συντάξεως από το εκδόσαν όργανο ύστερα από επανεκτίμηση των ίδιων πραγματικών περιστατικών, είναι αντίθετη προς την απορρέουσα από την αρχή του κράτους δικαίου συνταγματική αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, που επιβάλλει τη διατήρηση της ισχύος της ευμενούς για τον καλόπιστο διοικούμενο πράξεως και ότι συνακολούθως μόνο στην περίπτωση που μεσολάβησαν δόλιες ενέργειες του διοικουμένου η απρόθεσμη ανάκληση είναι νόμιμη. Το Τμήμα δε είχε ενώπιόν του το ακόλουθο πραγματικό: ο εκκαλών, πρώην αξιωματικός της Ελληνικής Αστυνομίας, αποχώρησε από την ενεργό υπηρεσία το 1997 και του κανονίσθηκε σύνταξη με το βασικό μισθό του ταξίαρχου. Με την .../2000 πράξη του Διευθυντή της 44ης Διεύθυνσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και αφού είχαν εκδοθεί η .../1999 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και το από ...-...-2000 Π.Δ/γμα με το οποίο προήχθη σε Υποστράτηγο και τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία από 10-4-1998, του κανονίσθηκε σύνταξη με το βασικό μισθό του Υποστράτηγου. Το 2007, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 8 του ν. 3408/2005, αναπροσαρμόσθηκε η σύνταξή του βάσει του βαθμού του Γενικού Επιθεωρητή Στρατού. Με την .../2011 πράξη του Διευθυντή της 44ης Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., ενόψει της νομολογίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ολομ. 1406/2010 κ.α.) ότι στην ΕΛ.ΑΣ ο επόμενος βαθμός από αυτόν του Αντιστράτηγου είναι

του Αρχηγού της ΕΛ.ΑΣ., δοθέντος ότι δεν υφίσταται βαθμός Γενικού Επιθεωρητή Στρατού, αναπροσαρμόσθηκε και πάλι η σύνταξή του βάσει μισθού Αρχηγού ΕΛ.ΑΣ. Τέλος, με την .../2013 πράξη του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων (όπως έχει μετονομασθεί η πρώην 44η Διεύθυνση του Γ.Λ.Κ. -σχ. περ. 31 και 31 της υποπαρ. Γ1 της παρ. Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012) ανακλήθηκαν οι πράξεις με τις οποίες είχε αναπροσαρμοσθεί η σύνταξη του ανωτέρω βάσει του βαθμού του Γενικού Επιθεωρητή Στρατού (2007) και εν συνεχεία βάσει του βαθμού Αρχηγού ΕΛ.ΑΣ. (2011) και αναπροσαρμόσθηκε η σύνταξή του από 1-10-2005 βάσει του μισθού του βαθμού του Αντιστράτηγου. Ως αιτιολογία της τελευταίας αυτής πράξεως (.../2013), που είναι και η προσβληθείσα ενώπιον του παραπέμπαντος Τμήματος, παρατίθεται ότι εφόσον ο ανωτέρω δεν αποχώρησε από την υπηρεσία ως ευδοκίμως τερματίσας τη σταδιοδρομία, δεν δικαιούται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 2838/2000, όπως ισχύει, του μισθού του βαθμού Αρχηγού ΕΛ.ΑΣ., αλλά το μισθό του επόμενου βαθμού από αυτόν που αποστρατεύθηκε, ήτοι του Αντιστράτηγου (βλ. και Ολομ. Ελ. Συν. 2247/2008, 2277/2009 , 2796/2011 κ.α.).

IV. Ενόψει των ανωτέρω και σε συνδυασμό με τη ρύθμιση της παρ. 5 του ως άνω άρθρου 66, σύμφωνα με τη οποία ``απαγορεύεται η εξέταση της νομιμότητας των παραπάνω πράξεων ή αποφάσεων με άλλη διαδικασία εκτός από αυτή που αναγράφεται σ' αυτό το άρθρο'', το ζήτημα περί της συνταγματικότητας ή μη των υπό κρίση επίμαχων διατάξεων συνάπτεται αναγκαίως με την εφαρμογή ή μη στις πράξεις κανονισμού συντάξεως των

γενικών αρχών της ανακλήσεως των διοικητικών πράξεων καθώς και του άρθρου μόνου του ν. 261/1968, σύμφωνα με το οποίο ο εντός της πενταετίας από της εκδόσεως της ατομικής διοικητικής πράξεως χρόνος θεωρείται εύλογος για την ανάκληση των παράνομων διοικητικών πράξεων, ενώ το εύλογο του πέραν της πενταετίας χρονικού διαστήματος εκτιμάται κατά περίπτωση από τη διοίκηση και τελικώς από τα δικαστήρια.

V. Επειδή, κατά τη συνταγματική αυτής έννοια, η πράξη κανονισμού συντάξεως κατά τον τύπο αποτελεί ατομική (εκτελεστή) πράξη της ενεργού διοικήσεως, που η έκδοσή της προβλέπεται μόνο σε τυπικό νόμο (βλ. άρθρο 74 παρ. 4 του Συντάγματος, κατά το οποίο η απονομή συντάξεως δεν δύναται να αποτελέσει αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης) ο οποίος υποβάλλεται στη Βουλή από τον Υπουργό Οικονομικών κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος), κατά δε το περιεχόμενό της συνιστά ισόβια περιοδική χρηματική παροχή που βαρύνει καταρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό και καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα, χωρίς την παροχή υπηρεσιών από αυτά, είτε βάσει της αρχής της ανταποδοτικότητας και ιδίως ένεκα των υπηρεσιών που τα πρόσωπα αυτά προσέφεραν επί μακρό χρόνο στη δημόσια διοίκηση είτε για λόγους προστασίας ή πρόνοιας. Είναι βεβαίως αληθές ότι, αν και η πράξη κανονισμού συντάξεως αποτελεί ατομική διοικητική πράξη, υπό το αρχικό καθεστώς ισχύος των διατάξεων του π.δ. 169/2007 καθώς και υπό το προϊσχύσαν αυτού νομοθετικό καθεστώς, δεν καταλείπετο έδαφος εφαρμογής των γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου περί ανακλήσεως των διοικητικών πράξεων (Ολομ. Ελ. Συν. 614/2002, 1562/2006, 445/2012 κ.α.). Τούτο διότι

υφίσταντο ειδικές διατάξεις για τον έλεγχο της νομιμότητάς τους, καθόσον, στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής διοίκησης το αρμόδιο όργανο (Διευθυντής ή Τμηματάρχης) απεκδύετο, από της εκδόσεως της πράξης κανονισμού, κάθε περαιτέρω αρμοδιότητας, η δε σχετική πράξη μπορούσε να μεταρρυθμισθεί μόνο κατόπιν ασκήσεως ενστάσεως (ενδικοφανούς προσφυγής) ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου Πράξεων Κανονισμού Συντάξεων (ΕΕΠΚΣ). Κατόπιν όμως των τροποποιήσεων που επήλθαν με τους προαναφερθέντες ν. 4002/2011 και 4151/2013 και προεχόντως με την κατάργηση της ΕΕΠΚΣ, - που ήταν το δευτεροβάθμιο όργανο το οποίο είχε την αρμοδιότητα να μεταρρυθμίζει την πράξη κανονισμού συντάξεως στο πλαίσιο της συνταξιοδοτικής διοίκησης -, οι πράξεις αυτές μπορούν να μεταρρυθμισθούν μόνο από το όργανο που τις εξέδωσε. Επομένως, μη υπάρχουσας πλέον ειδικής διοικητικής διαδικασίας για τη μεταρρυθμισή τους, καθίσταται πρόδηλο ότι και οι πράξεις αυτές, ως ατομικές διοικητικές πράξεις, υπόκεινται, ως προς την ανάκλησή τους, στις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου. Στο πλαίσιο δε αυτό τυγχάνει εξεταστέο το ζήτημα εάν η αρμοδιότητα του εκδόσαντος αυτές οργάνου να τις ανακαλεί χωρίς περιορισμό από προθεσμία για πλάνη περί τα πράγματα ή πλάνη περί το δίκαιο έρχεται σε αντίθεση προς την αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου.

VI. Επειδή, η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει στη διοίκηση όχι μόνο να τηρεί το δίκαιο κατά την έκδοση των πράξεών της, αλλά και να ανακαλεί τυχόν εκδοθείσα παράνομη πράξη, αποκαθιστώντας με τον τρόπο αυτό τη νομιμότητα. Από την άλλη βέβαια πλευρά, η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης

εμπιστοσύνης του διοικουμένου και η ασφάλεια δικαίου επιβάλλει τη διατήρηση της ισχύος των ευμενών διοικητικών πράξεων υπέρ του καλόπιστου διοικουμένου. Σύνθεση των εν λόγω αλληλοσυγκρουόμενων συνταγματικών αρχών συνιστούν οι γενικές αρχές ανακλήσεως των διοικητικών πράξεων, σύμφωνα με τις οποίες οι ευμενείς διοικητικές πράξεις ανακαλούνται, σε περίπτωση που είναι παράνομες, εντός ευλόγου χρόνου από της εκδόσεώς τους (σχ. ΣτΕ 2403/1997, 1501/2008 κ.α.). Άλλωστε, με το άρθρο μόνο του α.ν. 261/1968 διαλαμβάνεται ότι ο εντός της πενταετίας από της εκδόσεως της πράξεως χρόνος θεωρείται εύλογος για την ανάκληση της παράνομης ατομικής διοικητικής πράξεως, ενώ το εύλογο του πέραν της πενταετίας χρονικού διαστήματος εκτιμάται κατά περίπτωση από τη διοίκηση και τελικώς από τα δικαστήρια. Η ρύθμιση δε ότι η πενταετία θεωρείται εύλογος χρόνος για την ανάκληση της παράνομης πράξεως, παρά τις επιφυλάξεις μέρους της επιστήμης, έχει κριθεί παγίως από τα Δικαστήρια ότι δεν είναι αντίθετη προς το Σύνταγμα (ΣτΕ 1501/2008, 2309/2009, 2689/2011, ΑΠ 192/2013 κ.α.), θεωρουμένου ότι εναπόκειται στον νομοθέτη, κατόπιν σταθμίσεως των δύο αλληλοσυγκρουόμενων συνταγματικών αρχών (νομιμότητας και εμπιστοσύνης), η επιλογή της θεσπιστέας ρυθμίσεως, ενώ το χρονικό αυτό διάστημα (πενταετία) δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι υπερμέτρως μεγάλο.

VII. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η επίμαχη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 4, όπως ισχύει, του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, εντασσόμενη στο πλαίσιο των γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου περί ανακλήσεως των ευμενών πλην παράνομων διοικητικών πράξεων, δεν κρίνεται καταρχήν ως αντίθετη προς το

Σύνταγμα και ειδικότερα προς την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Στην διάταξη βέβαια αυτή δεν τίθεται κάποιο απώτατο και περιοριστικό χρονικό όριο για την ανάκληση της τυχόν παράνομης πράξεως κανονισμού. Πλην όμως, στο πλαίσιο του κράτους δικαίου και της προστασίας του καλόπιστου διοικουμένου, δεν είναι ανεκτή η απρόθεσμη και χωρίς χρονικούς περιορισμούς ανάκληση από τη διοίκηση των ευμενών διοικητικών πράξεων. Συνακολούθως, η παράλειψη του νομοθέτη να θέσει χρονικά όρια ως προς την ανάκληση των τυχόν παράνομων πράξεων κανονισμού συντάξεως θεραπεύεται με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου μόνου του α.ν. 261/1968. Επομένως, το εκδόν την πράξη όργανο δύναται να ανακαλεί την παράνομη πράξη κανονισμού συντάξεως εντός πενταετίας από της εκδόσεώς της, ενώ όσον αφορά στο πέραν της πενταετίας χρονικό διάστημα θα πρέπει να σταθμίζονται οι συντρέχουσες κάθε φορά περιστάσεις που στοιχειοθετούν το εύλογο της ανακλήσεως της ευμενούς για τον καλόπιστο διοικούμενο πράξεως, εκτιμωμένου προεχόντως, όσον αφορά μεν στο μέλλον, την αρχή της νομιμότητας και ότι η σύνταξη αποτελεί ισόβια περιοδική χρηματική παροχή, όσον αφορά δε στον χρόνο ενάρξεως των αποτελεσμάτων της ανακλήσεως την ίδια τη φύση της συντάξεως, η οποία αποτελεί, καταρχήν, συνέχεια του μισθού και χορηγείται για την αξιοπρεπή διαβίωση του συνταξιούχου.

Για τους λόγους αυτούς

Αποφαίνεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 66 παρ. 4 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), όπως αντικαταστάθηκαν από τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 3 του ν. 4151/2013 δεν

αντίκεινται στη συνταγματική αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου και ως εκ τούτου είναι ισχυρές και εφαρμοστέες.

Αναπέμπει την ένδικη υπόθεση στο ΙΙΙ Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου προκειμένου να αποφασίσει οριστικώς επί της ασηθείσας εφέσεως του Δ. Κ. του ... κατά της .../2013 πράξης του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Στρατιωτικών και Πολεμικών Συντάξεων.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 9 Δεκεμβρίου 2015.

Η ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΚΑΛΔΗ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΠΟΥΛΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του, στις 3 Φεβρουαρίου 2016.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ